

K ŘÍZENÍ DĚLOSTŘELECKÉHO PRŮZKUMU

Řízení dělostřeleckého průzkumu je hlavním úkolem náčelníků průzkumu (NPz) dělostřeleckých štábů všech stupňů. Tito funkcionáři jsou však pouze výkonnými orgány, uskutečňují rozhodnutí náčelníků raketového vojska a dělostřelectva (NRVD) nebo velitelů dělostřeleckých útvarů (jednotek) a jejich náčelníků štábů (NŠ), kteří za řízení dělostřeleckého průzkumu nesou odpovědnost. Rozhodující role tedy přísluší NRVD a dělostřeleckým velitelům.

Úloha NRVD armády a divize v řízení dělostřeleckého průzkumu

Nejvýrazněji se úloha NRVD armády a divize projevuje v období plánování bojové činnosti RVD, tedy i plánování dělostřeleckého průzkumu.

NPz štábu RVD musí být na začátku plánování (nebo postupně v jeho průběhu) informován o zpravodajském hodnocení nepřítele, o vševojskovém úkolu (v potřebném rozsahu) a o úkolech RVD (v čase a prostoru). NPz se s těmito údaji seznámí zpravidla na shromáždění štábu, které NRVD svolá po návratu z operační orientace u velitele armády (divize).

Pokládám za nutné zmínit se o tom, že ve smyslu nesprávného názoru bývá NPz pokládán za jakéhosi zpravodajského orgána dělostřeleckého štábu, na kterém je často požadováno zpravodajské ohodnocení protistojícího nepřítele. Takové názory je třeba odmítnout. Jediný, kdo je oprávněn k ocenění síly, umístění a pravděpodobného zámyslu nepřítele, je náčelník zpravodajského oddělení. Jeho závěry přejímají všechna oddělení štábu armády (divize), tedy i štáb RVD. Ovšem náčelník průzkumu RVD je povinen je znát.

Pro plánování dělostřeleckého průzkumu je nezbytné, aby NRVD a zpravidla i NŠ stanovili cíle a úkoly průzkumu. Kromě toho je nutné vydat pokyny pro upřesnění bojové činnosti dělostřeleckého průzkumu buď v jednotlivých obdobích plánované operace (boje), nebo ve prospěch jednotlivých součástí RVD (raketového vojska, dělostřelectva a protitankového dělostřelectva). Tyto pokyny nebude zpravidla vydávat NRVD, ale jeho NŠ (tyto rozeberu ve druhé části článku).

Stanovení cíle průzkumu je povinností NRVD, který je v této činnosti nezastupitelný. Je tomu tak proto, že jedině on je v daném čase schopen posoudit, co je pro palbu (rozumím jak palbu dělostřelectva, tak úderu raketového vojska) rozhodující, co je podstatné a co je méně důležité. NRVD tedy orientuje dělostřelecký průzkum na rozhodující druhy cílů, do nejdůležitějších prostorů a dává základní časovou orientaci.

Je zřejmé, že takové rozhodnutí bude vždy spojeno s rizikem. K jeho maximálnímu zmenšení je třeba, aby NRVD ve svých úvahách při formulaci cíle průzkumu vycházel z:

- úkolů armády (divize) a úlohy RVD v něm;
- úkolů RVD v operaci (boji);
- situace (síly a uskupení) nepřítele a z jeho pravděpodobného zámyslu;
- úkolů dělostřeleckého průzkumu stanovených nadřazeným.

Při tom přihlíží i k situaci, ale zejména k možnostem sil a prostředků dělostřeleckého průzkumu. Zevrubná znalost jejich možností (časových, prostorových, technických apod.) je nezbytným předpokladem.

Formulace cíle průzkumu může být stručná, ale vždy konkrétní a výstižná. NRVD musí mít při tom na paměti, že cíl průzkumu je základní směrnici pro činnost dělostřeleckého průzkumu. Musí se vystříhat nic neříkajících frází typu: „Zabezpečovat RVD přesnými a včasnými průzkumovými údaji“; „Zjišťovat taktické prostředky jaderného napadení, dělostřelecké minometné, raketometné a protiletadlové baterie v pásmu průzkumu, atd.“. Takový náčelník, který buď neřekne nic, nebo vyjmenuje všechno a dává to za úkol zjišťovat v celém pásmu průzkumu nemusí cíl průzkumu určovat, neboť je to zbytečné. Hlavní smysl cíle průzkumu — určit hlavní druhy cílů a jejich zjišťování vymezit prostorově, popř. časově — se vytrácí.

Formulace cíle průzkumu zpravidla obsahuje:

1. Co zjišťovat (rozhodující druhy cílů pro danou etapu operace — boje).
2. Kde zjišťovat (nejdůležitější směry nebo prostory průzkumu).
3. Kdy zjišťovat (lhůty dodání určitých zpráv, nejdůležitější období operace — boje, ve kterých je třeba zintenzívnit průzkum atd.; tedy základní časová orientace).

Pořadí bodů není důležité. Důležité je však, aby cíl průzkumu všechny prvky této základní orientace obsahoval.

Příklad možné formulace cíle průzkumu NRVD armády:

1. Získat podklady o budování a zaujímání obrany nepřítele na řece Naab, na směru hlavního úderu 7. A.

Do 07.00 6. 3. zjistit a upřesnit souřadnice prostředků jaderného napadení, dělostřelectva, míst velení a radioelektronických prostředků 4. mod. pro dělostřelecké přikrytí vyvedení a rozvinování 20. td a 21. msd. Do 10.00 6. 3 dokončit upřesnění cílů pro dělostřeleckou přípravu a podporu v úseku průlomu 7. A a na jeho bocích.

2. V průběhu operace sledovat činnost 10. td, zjistit směry a osy vyvádění a možné východiště k protizteči. Sledovat vyvádění hlubších operačních záloh (mobilizovaný as) a jejich činnost (směry, osy a dobu zasazení). Zjišťovat nové prostředky jaderného napadení.

3. Pohotovost průzkumu 17.00 5. 3.

Z příkladu je zřejmé, že NRVD může formulovat cíl průzkumu až tehdy, kdy si ujasnil uskupení, hodnotu a pravděpodobný zámysl nepřítele, úkol armády (divize), úkoly RVD a způsoby jejich plnění. Dále je zřejmé i to, že bližší úkoly vyjádří podrobněji (má je více ujasněny).

Předpokladem takovéto formulace cíle průzkumu však je, aby náčelník průzkumu znal obecné zásady bojové činnosti RVD. Je např. zbytečné, aby NRVD vyjmenovával hlavní druhy cílů pro dělostřeleckou přípravu a podporu průlomu připravené obrany nepřítele. NPz musí vědět, že to jsou opěrné body čet rot prvního a druhého sledu, PT prostředky mezi nimi, místa velení, dělostřelecké, minometné, raketometné a protiletadlové baterie, prostory soustředění rot praporů druhého sledu nebo jejich rajóny obrany atd. Musí vědět i to, že průzkum se vede do hloubky obrany brigády prvního sledu, do 2 km na bocích úseku průlomu, že dělostřelectvo se zjišťuje do vzdálenosti 2/3 jeho dostřelu od úseku průlomu atd. Stejně musí znát i mechaniku přípravy a vedení prvního jaderného úderu frontu — musí vědět, které objekty zjišťuje a upřesňuje front, které armáda atd. Zkrátka NPz musí mít určitou sumu znalostí, bez kterých by formulace cíle průzkumu byla nezbytně velmi obsažná a tím nepřehledná.

Úkoly průzkumu jsou rozvinutím cíle průzkumu do větší konkrétnosti. Na jejich určení NRVD zpravidla nezbyvá čas. Zpravidla je stanoví NŠ, někdy i na návrh NPz (uvádím je v druhé části článku).

Úloha NRVD v řízení dělostřeleckého průzkumu samozřejmě nekončí stanovením cíle průzkumu. Jeho velmi důležitým úkolem je i **vytváření podmínek pro práci dělostřeleckého průzkumu**.

Je proto třeba, aby NRVD:

- vytvářel podmínky pro předstih průzkumu před palebnými jednotkami, zejména tím, že bude NPz včas informovat o závažných rozhodnutích (např. o úseku průlomu, prostorech rozhodující palebné činnosti, prostoru a době zasazení druhého sledu atd.);

- vždy zvážil, kde je přítomnost NPz skutečně nezbytná, a poskytl mu dostatek času a prostoru pro organizaci průzkumu (zejména systému sběru a vyhodnocení zpráv) v rozhodující době a na nejdůležitějším místě;

- akceptoval doporučení a návrhy NPz, zejména co do času a možnosti splnit ten který úkol a co do vyžádání dalších sil a prostředků průzkumu; důležité je i to, aby umožnil NPz tyto návrhy podávat;

- dbal na udržování trvalé a těsné součinnosti NPz se zpravodajským oddělením;

- vydával rozhodnutí úměrná možnostem průzkumu a vytvářel optimální materiální podmínky.

Kromě toho plní NRVD vůči dělostřeleckému průzkumu i řadu dalších povinností. Jsou to zejména:

- vyslechnutí a schválení návrhu NPz na použití dělostřeleckého průzkumu. I v případě značné časové tísně je povinen posoudit a schválit časovou rozvahu;

- schválení „Plánu dělostřeleckého průzkumu“;

- kontrola dělostřeleckého průzkumu;

- upřesnění cíle průzkumu, seznámování NPz se změnami a přijímání návrhů a hlášení NPz v průběhu operativního řízení.

Úkoly náčelníka a štábu RVD armády a divize při řízení dělostřeleckého průzkumu

Rozhodující roli hraje NŠ, který z titulu své funkce plně odpovídá za řízení dělostřeleckého průzkumu. Jeho úloha spočívá ve stanovení úkolů průzkumu, vydávání nutných pokynů pro jeho práci a v neustálém usměrňování dělostřeleckého průzkumu v závislosti na situaci. V případě, že NRVD nebude informovat štáb (tedy i NPz) o úkolech armády (divize), úkolech RVD, situaci a zámyslu nepřítele a úkolech průzkumu stanovených nadřízeným, musí to učinit náčelník štábu RVD.

Úkoly průzkumu jsou rozvinutím cílů průzkumu. Při jejich formulaci vychází NŠ z:

- cíle průzkumu;
- úkolů průzkumu stanovených nadřízeným;
- zámyslu vedení operace (boje) a z úkolů RVD;
- sestavy nepřítele a jeho pravděpodobného zámyslu;
- reálných možností dělostřeleckého průzkumu.

O formulaci úkolů průzkumu platí totéž, co jsem uvedl o cíli průzkumu.

Příklad možné formulace úkolů průzkumu (v závislosti na cíli průzkumu uvedeném v první části):

— upřesnit záměrné body pro údery taktickými raketami v prvním jaderném úderu frontu;

— zjistit odpalovací zařízení 42. rdo Honest John, odpalovací zařízení, technické postavení a velitelství oddílu (baterií) 250. rdo Lance a palebná postavení atomového dělostřelectva 4.mod;

— zjistit rozmístění praporů a míst velení 12. tb, dobu osy a možné prostory jejího rozvinutí k protizteči;

— sledovat činnost 10. td a hlubších operačních záloh (mobilizovaných as), zjišťovat jejich rozmístění, vyvedení k protiúderu [čas a prostor], zjišťovat jejich prostředky jaderného napadení;

— upřesnit palebná postavení baterií 32. a 33. plro Hawk;

— sledovat umístění skladů jaderné munice, míst [středisek] navedení taktického letectva, velitelství a prostředků 220. spojpr REB;

— úsilí dělostřeleckého průzkumu soustředit do prostoru průlomu obrany 4. mod na řece Naab;

K tomu:

— do 18.00 5. 3. upřesnit a dokončit plánované vzdušné snímkování prostoru úseku průlomu a do 02.00 6. 3. dodat 10 souprav jednotlivých překreslených snímků prostoru ..., se základním topografickým a taktickým vyhodnocením;

— do 07.00 6. 3. upřesnit cíle pro dělostřelecké přikrytí přibližování a rozvinování 20. td a 21. msd;

— do 10.00 6. 3. dokončit upřesnění cílů pro dělostřeleckou přípravu a podporu v úseku průlomu 7. A a na jeho bocích;

— průzkumná palebná skupina bude vytvořena z ..., doplnit průzkumné prostředky pro zjištění taktických prostředků jaderného napadení, dělostřelectva, míst velení a prostředků REB; pohotovost v ... hod. 6. 3., v prostoru ...;

— organizovat převzetí údajů průzkumu průzkumem 20. td a 21. msd od vojsk v dotyku;

— dále soustředit úsilí průzkumu k zjištění nepřítele v úseku ..., pro přípravu a vedení paleb ve prospěch zasazení druhého sledu 7. A;

— atd.

Z příkladu cíle a úkolů průzkumu vyplývá jejich těsná návaznost. Čím jsou úvahy a představy NRVD o průběhu budoucího boje vyjádřené cílem průzkumu konkrétnější, tím přesnější a jednoznačnější mohou být i úkoly průzkumu.

NPz musí obdržet **upřesňující pokyny** pro řízení dělostřeleckého průzkumu. Tyto pokyny mohou být vydány jednak na začátku a v průběhu plánování operace (boje), jednak budou nepochybně i součástí upřesňování činnosti dělostřeleckého průzkumu v období operativního řízení. Jejich smyslem je včasná orientace NPz, jako výkonného orgánu pro řízení dělostřeleckého průzkumu, který je v rámci soustavy RVD relativně samostatným systémem. Upřesňující pokyny se mohou týkat podkladů pro:

a) **dělostřeleckou přípravu (protipřipravu):**

- určení prostoru dělostřelecké přípravy (protipřipravu),
- cíle, které je třeba zjistit,
- časový průběh,
- delimitace cílů pro raketové vojsko, dělostřelectvo a letectvo;

b) **podporu protizteče (odrážení protizteče — protiúderu — nepřítele):**

- plánované (předpokládané) čáry a směry protizteče (protiúderu),
- účast vlastních vojsk (předpokládaná účast nepřítele) v protizteči (protiúderu),
- účast a úkoly RVD v podpoře protizteče (odrážení protizteče);

c) **podporu zasazení druhého sledu:**

- čára (prostor) a směr zasazení druhého sledu,
- časový průběh,
- účast a úkoly RVD v podpoře zasazení druhého sledu;

d) **raketové vojsko:**

- které objekty do prvního jaderného úderu frontu upřesňuje armádní stupeň,
- jak bude organizována součinnost se zpravodajským oddělením,
- jak bude organizováno prověření (upřesnění) záměrných bodů před zahájením úderů, a jak kontrolní průzkum k ověření jejich výsledků,
- způsob informování raketového vojska o situaci nepřítele;

e) **dělostřelectvo:**

- jak bude dělostřelectvo rozděleno a uskupeno (změny),
- požadavky na zvláštní průzkumové zabezpečení (např. průzkumné palebné skupiny),
- způsob a prostředky pro zabezpečení styku se sousedy,
- úprava řádu rozboru zpráv,
- předpokládaný manévř dělostřelectva, osy přesunu, časy, signály;

f) **použití protitankové zálohy (PTZ):**

- způsob informace velitele PTZ o zámyslu nepřítele v použití tankových jednotek a útvarů,

— způsob plnění úkolů průzkumu ve prospěch PTZ, při jejím použití pro střelbu ze zakrytých palebných postavení;

g) **topograficko-geodetickou povětrnostní přípravu**

(uvádím pro úplnost — není předmětem článku).

Z uvedeného vyplývá přímá souvislost upřesňujících pokynů a úkolů průzkumu. Část těchto pokynů bude vždy uvedena mezi úkoly průzkumu. Čím budou úkoly průzkumu podrobnější a konkrétnější, tím mohou být upřesňující pokyny stručnější a naopak.

Kromě toho je NŠ povinen podepisovat „Bojová nařízení pro průzkum“, schvalovat údaje, které NPz připravuje do bojových nařízení NRVD, schvalovat „Průzkumové informace“ a upřesňovat úkoly průzkumu (pokyny) v závislosti na situaci.

Štáb RVD armády a divize musí počítat s úkoly dělostřeleckého průzkumu do plánu kontrol. Jeho opatření by měla postihnout především plánování dělostřeleckého průzkumu na nižších stupních, jeho organizování, a v průběhu operativního řízení jeho činnosti před důležitými obdobími operace (boje). Největší pozornost by měl věnovat organizaci a funkci systému sběru a vyhodnocení údajů průzkumu.

Závěrem chci uvést, že dělostřelecký průzkum je důležitým druhem zabezpečení bojové činnosti RVD. Musí být nepřetržitý, aktivní, cílevědomý a vedený do maximální hloubky. Podklady o nepříteli a terénu získané dělostřeleckým průzkumem musí být úplné, přesné, včasné a hodnověrné.

Bez úspěšné funkce dělostřeleckého průzkumu je splnění úkolů RVD vyloučeno. To je důvodem, proč musí být jeho řízení středem pozornosti náčelníka raketového vojska a dělostřelectva i jeho náčelníka štábu.

Vedoucí funkcionáři RVD uplatňují svůj vliv na řízení dělostřeleckého průzkumu stanovením cíle a úkolů průzkumu a vydáváním upřesňujících pokynů. Kromě toho je nezbytné, aby vytvářeli příznivé podmínky pro plynulou činnost dělostřeleckého průzkumu.